

Checklist levenstestament

Welke keuzes kunt u nu maken voor straks?

U gaat een levenstestament maken. Het levenstestament is bedoeld om regelingen te treffen en wensen vast te leggen voor als u zelf niet meer in staat bent uw zaken te regelen. Stel u moet voor enige tijd naar het ziekenhuis en u weet niet hoe u er na de operatie aan toe bent. Of u verblijft voor langere tijd in het buitenland. Het kan ook zijn dat u een dagje ouder wordt. Dan is het goed om erover na te denken wie uw belangen gaat behartigen als u dit zelf niet kunt. In het levenstestament kunt u personen aanwijzen die zich ontfermen over bijvoorbeeld uw bankzaken en bezittingen. Ook kun u hen medische beslissingen voor u laten nemen. Deze personen noemen we gevolmachtigden.

Gesprek voorbereiden

Met deze vragenlijst kunt u het gesprek met de notaris voorbereiden. De vragen laten u vast nadenken over welke keuzes u wilt maken.

Als u een vraag niet begrijpt of het antwoord (nog) niet weet, dan is dat niet erg. In het gesprek met de notaris kunt u om uitleg vragen en doorpraten over de voordelen en nadelen van de keuzes.

Wilsbekwaam

Voordat de notaris uw levenstestament maakt, moet hij ervan overtuigd zijn dat u nog wilsbekwaam bent. Wilsbekwaam wil zeggen dat u geestelijk nog voldoende gezond bent. U bent dan nog in staat de regelingen die u treft en de gevolgen daarvan te overzien. Het kan zijn dat de notaris twijfelt. Of dat u zelf nu al voorziet dat betrokkenen in uw omgeving twijfelen aan uw geestelijke gezondheid en de getroffen regeling kunnen gaan betwisten. In die gevallen zal de notaris een deskundig en onafhankelijk arts inschakelen om een verklaring over uw wilsbekwaamheid af te geven.

Dit document bevat de volgende onderwerpen:

1. Wat is uw huidige situatie en voor welke situatie wilt u een regeling treffen?
2. Wat wilt u regelen?
3. Wie wordt uw vertrouwenspersoon?
4. Hoe wilt u het toezicht regelen?
5. Wat kunt u doen als er van het levenstestament moet worden afgeweken?
6. Wat doet u met het levenstestament als dat is gemaakt?

1. Wat is uw huidige situatie en voor welke situatie wilt u een regeling treffen?

De vragen in deze rubriek hebben in de eerste plaats als doel om uw persoonlijke situatie en uw vermogen in kaart te brengen.

- Heeft u een partner?
- Heeft u kinderen?
- Heeft u kleinkinderen?

- Regelt u uw eigen administratie?
- Zo nee, wie is uw administrateur of boekhouder?
- Heeft u een overzicht van al uw wachtwoorden en inlogcodes, zoals DigID?
- Waar bewaart u die wachtwoorden?

- Bent u gevolmachtigde, bewindvoerder, curator of mentor van iemand anders?
- Bent u aandeelhouder of bestuurder van een rechtspersoon, zoals een bv of vof?

Waaruit bestaat uw inkomen?

- Arbeid
- Onderneming
- Pensioen
- Uitkering
- Vermogen

Waaruit bestaat uw vermogen?

- Eigen woning
- Tweede huis/vakantiewoning
- Eigen onderneming
- Aandelen
- Effecten
- Geld op betaalrekening(en) en spaarrekening(en)
- Boten, auto's
- Waardevolle kunst en/of antiek
- (Levens)verzekeringen
- Bezittingen in het buitenland
- Ander vermogen, zoals een erfenis

Heeft u geld aan iemand anders geleend?

Waaruit bestaan uw schulden?

- Eigenwoningschuld (hypotheek)
- Schulden uit een nalatenschap (dat kan het geval zijn als uw partner is overleden en u kinderen heeft)

Voor welke situatie wilt u een regeling treffen?

- Voor langdurige afwezigheid
- Voor een onvoorziene situatie
- Voor toekomstige hulpbehoefendheid
- Voor alle voorgaande gevallen

Hoe is uw gezondheidstoestand nu?

Wat zijn uw vooruitzichten?

2. Wat wilt u regelen?

In het levenstestament worden in de meeste gevallen twee volmachten opgenomen: een voor iemand die uw zakelijke belangen gaat behartigen en een voor iemand die uw persoonlijke en medische zaken gaat behartigen. Beide volmachten kunnen ook aan dezelfde persoon worden verleend. De vragen hieronder zijn er om uw wensen op beide gebieden te inventariseren: wat moet er worden geregeld? Waarmee moeten de gevolmachtigden wat u betreft rekening houden? En wat mogen ze wel doen en wat niet?

Zakelijk

- Wilt u dat iemand uw administratie - inclusief het doen van belastingaangifte - overneemt als u dat niet meer of tijdelijk niet kan?
- Zijn er zaken op financieel gebied die u per se niet aan die persoon wilt overlaten?
- Mag die persoon ook uw bankzaken regelen en financiële beslissingen voor u nemen?

Opmerking:

Als u voor uw financiële zaken meerdere gevolmachtigden wilt aanwijzen en u wilt dat zij alleen samen kunnen handelen, is het voor bankzaken noodzakelijk dat zij elkaar een volmacht kunnen geven om namens u te bankieren. We noemen dat ondervolmacht. Dat is zo omdat de bank niet kan zien of uw gevolmachtigden wel samen achter de computer zitten of samen bij de geldautomaat staan.

- Mag de gevolmachtigde uw huis verkopen als u daarin wegens uw gezondheidstoestand niet meer kunt terugkeren?
- Naar welk verzorgingshuis /verpleeghuis gaat in dat geval uw voorkeur uit?
- Mag in dat geval de gevolmachtigde zelf uw huis kopen?
- Mag de gevolmachtigde geld lenen voor u?
- Mag de gevolmachtigde geld van u uitlenen aan anderen? Ook aan zichzelf?
- Mag de gevolmachtigde ook schenkingen doen uit uw vermogen?
- Met welk doel wilt u schenken: wilt u daarmee belasting besparen?
- Aan wie mag worden geschonken?
- Hoeveel mag er worden geschonken?
- Moeten er bij het doen van schenkingen nog bepaalde regels in acht worden genomen, zoals gelijke behandeling van alle (klein)kinderen?
- Mag de gevolmachtigde ook uit uw vermogen aan zichzelf schenken?

Medisch

Om medische behandelingen te kunnen verrichten, heeft uw arts uw expliciete toestemming nodig. U kunt voor bepaalde medische behandelingen uw toestemming onthouden. Denk daarbij aan niet meer gereanimeerd willen worden. We noemen dat een medisch behandelverbod.

- Ondergaat u nu medische behandelingen?
- Heeft u nagedacht over medische behandelverboden?
- Zo ja, weet u al in welke gevallen u niet meer behandeld wilt worden?
- Heeft u daarover al iets op papier gezet?
- Heeft u er met uw huisarts of een andere behandelend arts over gesproken?
- Heeft u een dementieverklaring?

Euthanasie gaat verder dan niet behandelen; het is een actief ingrijpen van de arts. U kunt dat niet afdwingen, maar u kunt wel uw wensen op papier zetten.

- Heeft u nagedacht over euthanasie?
- Heeft u dit al besproken met uw huisarts?
- Wilt u uw organen doneren?
- Heeft u een donorcodicil?
- Wilt u uw lichaam ter beschikking stellen aan de wetenschap?
- Zijn er verder nog medische zaken die u wilt regelen of verklaringen die u al heeft opgesteld?

Persoonlijk

Naast financiële en medische zaken kunt u in een levenstestament ook persoonlijke wensen opnemen. Hieronder treft u wat voorbeelden aan.

- Heeft u wensen voor uw persoonlijke verzorging?
- Heeft u huisdieren? Wat zijn uw wensen voor uw huisdieren?
- Heeft u wensen voor uw uitvaart?

3. Wie wordt uw vertrouwenspersoon?

Een belangrijke beslissing is de keuze van uw vertrouwenspersoon of -personen; de gevolmachtigde(n). U gaat een volmacht geven waardoor iemand in principe alles voor u kan doen en over uw vermogen kan beschikken. Het is dus belangrijk dat u de gevolmachtigde vertrouwt.

Zakelijk

- Wie vertrouwt u het behartigen van uw zakelijke belangen toe?
- Is deze persoon daartoe bereid en in staat?
- Is de persoon die u op het oog heeft voor langere tijd beschikbaar voor de taak?
- Heeft u met die persoon gepraat over uw verwachtingen en wensen?
- Heeft u nagedacht over een vervanger; iemand die de taak van de gevolmachtigde kan overnemen als hij dat zelf niet meer kan of wil?
- Wilt u uw gevolmachtigde belonen? Zo ja, in welke vorm?
- Als u meer personen tot uw gevolmachtigde wilt benoemen, mogen zij dan ieder alleen handelen of mogen zij alleen samen handelen? (Is het antwoord 'ja', zie dan vraag 2 over ondervolmacht.)

Medisch

- Wie vertrouwt u het behartigen van uw medische en persoonlijke belangen toe?
- Heeft u daarvoor iemand anders op het oog dan de persoon die uw zakelijke belangen gaat behartigen?
- Zo ja, is deze persoon daartoe bereid en -voor langere tijd- in staat?
- Heeft u met die persoon gepraat over uw verwachtingen en wensen?
- Heeft u nagedacht over een vervanger; iemand die de taak van de gevolmachtigde kan overnemen als hij dat zelf niet meer kan of wil?
- Wilt u uw gevolmachtigde belonen? Zo ja, in welke vorm?

Ook belangrijk is dat uw omgeving op de hoogte is van uw keuzes en wensen. Dat bevordert het goed functioneren van het levenstestament als het eenmaal zover is dat het gebruikt moet worden. Het kan daarnaast wantrouwen voorkomen.

- Wie moeten allemaal kennisnemen van uw regelingen en wensen?

4. Hoe wilt u het toezicht regelen?

Omdat u een volmacht gaat geven waarmee de gevolmachtigde in financieel opzicht alles kan doen, is het belangrijk dat er toezicht is op de uitvoering van de volmacht. Het toezicht is er ook voor om er zeker van te zijn dat de gevolmachtigde rekening houdt met uw wensen en uw aanwijzingen opvolgt. U kunt ook regelen dat de gevolmachtigde bij moeilijke of ingrijpende beslissingen zich kan laten adviseren door een deskundige, zoals een notaris of accountant.

Het is gebruikelijk en wenselijk dat een gevolmachtigde rekening en verantwoording aflegt over hoe de volmacht is gebruikt. Dat voorkomt dat er later vragen rijzen. Ook beschermt het de gevolmachtigde tegen verwijten. Rekening en verantwoording afleggen is eigenlijk toezicht achteraf.

- Aan wie moet de gevolmachtigde rekening en verantwoording afleggen?
- Hoe vaak moet dat gebeuren; bijvoorbeeld eens per kwartaal, eens per half jaar of eens per jaar?
- Hoe gedetailleerd moet de rekening en verantwoording zijn?
- Is het voldoende dat alleen de actuele stand van uw vermogen wordt getoond of wilt u dat verantwoording wordt afgelegd over alle of bepaalde financieel ingrijpende keuzes.
- Aan wie moet uw gevolmachtigde rekening en verantwoording afleggen als u zelf niet meer in staat bent om dat te overzien?
- Als rekening en verantwoording moet worden afgelegd aan een deskundige, bijvoorbeeld de notaris of een accountant, voor wiens rekening komen dan de kosten daarvan?

U kunt er ook voor zorgen dat er toezicht is op de uitvoering van de volmacht.

De gevolmachtigde kan dan niet zo maar belangrijke beslissingen nemen. U kunt bepalen dat hij eerst overlegt met andere betrokkenen en/of dat hij vooraf deskundig advies inwint over de beslissing.

- Dit kan het verkopen van uw huis zijn als u daar niet meer alleen kunt blijven wonen. U kunt bijvoorbeeld bepalen dat de gevolmachtigde eerst overlegt met een familielid of advies inwint van een deskundige. Wilt u dat?
- Zo ja, is overleg dan voldoende? Met wie moet er worden overlegd?
- Wie moet de knoop kunnen doorhakken als dat overleg niet tot overeenstemming leidt?
- Moet er deskundig advies worden ingewonnen?
- Als er deskundig advies moet worden ingewonnen, draagt u de kosten daarvan?
- Als u wilt dat deskundig advies wordt ingewonnen, welke deskundige heeft u dan op het oog? En voor welke beslissingen?

5. Wat kunt u doen als er van het levenstestament moet worden afgeweken?

Het komt voor dat mensen uit uw omgeving het niet eens zijn met uw keuze voor een vertrouwenspersoon. Zij vertrouwen de gevolmachtigde niet en/of vinden de persoon niet capabel. Soms proberen zij dan het levenstestament buiten werking te stellen door de rechter te verzoeken een bewindvoerder, mentor of curator te benoemen. De wet zegt dat de rechter rekening moet houden met uw wensen. Daarom is het nuttig als u in het levenstestament opneemt wie u graag benoemd wil zien worden. De rechter kan dan - als er geen redenen zijn om van de regelingen in het levenstestament af te wijken - uw gevolmachtigde benoemen tot bewindvoerder, mentor of curator. Ook kan hij ervoor kiezen het verzoek helemaal af te wijzen zodat het levenstestament blijft gelden.

Er kunnen zich ook andere omstandigheden voordoen die het wel nodig maken om van uw levenstestament af te wijken. Bijvoorbeeld als uw gevolmachtigde niet meer in staat is om zijn taken uit te voeren, terwijl u zelf niet meer in staat bent om een nieuw levenstestament te maken. Of als uw vertrouwen - ondanks het toezicht - toch wordt beschaamd doordat de gevolmachtigde consequent uw wensen niet respecteert of misbruik maakt van de volmacht. In dat geval zal iemand die zich uw belangen aantrekt de rechter kunnen verzoeken een beschermingsmaatregel uit te spreken. Er wordt dan - afhankelijk van uw situatie - bewind ingesteld of een mentor of curator benoemd. De benoemde persoon kan vervolgens de volmachten in het levenstestament intrekken.

- Wie wilt u als uw bewindvoerder (een bewindvoerder neemt uw zakelijke belangen waar)?
- Wie wilt u als mentor (een mentor neemt uw medische en persoonlijke belangen waar)?
- Wie wilt u als curator (een curator neemt zowel uw zakelijke als uw persoonlijke en medische belangen waar)?
- Is er iemand van wie u zeker niet wilt dat hij of zij een of meer van deze rollen vervult?
- Wilt u dat uw wensen en aanwijzingen aan de gevolmachtigde ook gelden voor een bewindvoerder, mentor of curator?

6. Wat doet u met het levenstestament als dat is gemaakt?

Als de notaris uw levenstestament heeft gemaakt en u heeft het getekend, krijgt u van de notaris een of meer afschriften thuisgestuurd. Een van die afschriften geeft u in ieder geval aan uw gevolmachtigde(n). Met de andere gaat u naar de bank en - als u ook medische regelingen heeft getroffen - naar uw huisarts of behandelend specialist. De bank wil graag weten dat u een levenstestament heeft gemaakt voordat u zelf niet meer in staat bent om uw belangen waar te nemen. Als u een toezichthouder heeft benoemd, is het van belang dat ook hij of zij op de hoogte is van uw levenstestament. De medische regelingen die u heeft gemaakt, bespreekt u met uw arts. Als u een wens tot euthanasie heeft opgenomen, is het van belang dat u die wens in ieder geval jaarlijks aan uw arts bevestigt. Ten slotte is belangrijk dat u ook de mensen in uw directe omgeving op de hoogte stelt van de regelingen die u heeft getroffen. Dit ter voorkoming van teleurstellingen en het ontstaan van wantrouwen.